

Opleidingseisen voor het aandachtsgebied Medische Oncologie binnen de Interne Geneeskunde

1. Definitie van het aandachtsgebied

Het aandachtsgebied Medische Oncologie is het onderdeel binnen de Interne Geneeskunde, dat zich richt op de diagnostiek en de intern geneeskundige behandeling van patiënten met kwaadaardige aandoeningen en op de complicaties van de behandeling alsmede die van de tumor.

2. Omschrijving takenpakket van de internist met aandachtsgebied Medische Oncologie

2.1 De *internist-medisch oncoloog* (m/v) heeft gespecialiseerde kennis van de klinische presentatie van en de diagnostische mogelijkheden tot opsporing van kanker en tot vaststelling van de uitgebreidheid hiervan. Daarbij komt hij/zij in aanraking met een grote diversiteit van ziektebeelden. Hij/zij heeft kennis van chirurgische en radiotherapeutische interventies en specifieke deskundigheid op het terrein van de indicaties tot en de complicaties van farmacotherapeutische mogelijkheden en onmogelijkheden van de behandeling van kanker. Ook is hij/zij deskundig op het gebied van de gevolgen van kanker op korte en langere termijn, zowel medisch, als psychologisch en sociaal, daarbij gericht op de patiënt zowel als zijn/haar familie. Hij/zij is in staat een coördinerende rol te spelen bij het opstellen van een, in het algemeen multidisciplinair, behandelprotocol. Hij/zij heeft daarbij een goed begrip van de mogelijkheden en beperkingen van protocollaire geneeskunde. Er bestaat vaardigheid zowel op het gebied van wetenschappelijke protocolontwikkeling als op management en statistiek. Dit alles zoals verwoord in het 'Raamplan Interne Geneeskunde 2002' en de 'Eindtermen Medische Oncologie'.

2.2 Voor de *internist die zich kwalificeert voor de aandachtsgebieden Medische Oncologie en Hematologie* geldt bovenstaande beschrijving met dien verstande dat het basispakket Medische Oncologie (zie 3.3.1) wordt aangevuld met het basispakket Hematologie (zie 3.3.3).

3. Opleidingsprogramma

3.1 Vooropleiding

Ten minste vier jaar van de opleiding tot internist dient voltooid te zijn, inclusief de verplichte stages consultatieve werkzaamheden, poliklinische werkzaamheden en intensive care.

3.2 Opleiding in het aandachtsgebied

De volgende varianten voor de opleiding voor het aandachtsgebied staan ter beschikking:

- *Variant 1:* Registratie voor het aandachtsgebied Medische Oncologie waarbij na het basispakket Medische Oncologie (zie 3.3.1) een verdiepingsstage (zie 3.3.2) als extra training wordt gevolgd. Hij/zij ontwikkelt zich tot medisch oncoloog met een specifiek aandachtpunt.
- *Variant 2:* Registratie voor de aandachtsgebieden Medische Oncologie en Hematologie waarbij naast het basispakket Medische Oncologie (zie 3.3.1) het basispakket Hematologie (zie 3.3.3) wordt gevolgd.

3.3 **Verplichte stageonderdelen**

= basispakket + verdiepingsstage of basispakket + hematologische training (zie 3.3.3)

3.3.1 Basispakket Medische Oncologie (18 maanden)

- *Klinische stage* (zes maanden) op een afdeling waar vooral of uitsluitend patiënten zijn opgenomen ten behoeve van of als gevolg van medisch oncologische diagnostiek en/of behandelingen. Tot deze stage behoren de dagelijkse patiëntenzorg evenals de multidisciplinaire patiëntenbesprekingen met vertegenwoordigers van de afdelingen Radiotherapie, Chirurgische Oncologie, Gyneacologie, Urologie, KNO en Dermatologie.
- *Stage poliklinische werkzaamheden van 12 maanden* waarin kennis en ervaring wordt opgedaan met betrekking tot de diagnostiek en behandeling van patiënten met kanker. Deze stage behelst 88 dagdelen, dus gemiddeld twee dagdelen spreekuur per week waarin uitsluitend patiënten uit het aandachtsgebied gezien worden.
- *Een (kennismakings)stage in de radiotherapeutische en chirurgische benadering van kanker.* Deze is ingebed in het basispakket en moet inzicht geven in de diagnostiek en behandel mogelijkheden van de patiënt bij andere oncologische specialismen.

Tijdens de gehele stage dient kennis op het gebied van vakken zoals epidemiologie, pathologie, immunologie, moleculaire biologie en genetica te worden opgedaan. Specialistische kennis moet verworven worden op het gebied van de zin en de interpretatie van laboratoriumdiagnostiek naast beeldvormende, cytologische, histologische en genetische diagnostiek. Het belang van de interpretatie van diagnostische en therapeutische kennis voor de individuele patiënt (zowel voor curatieve mogelijkheden enerzijds als 'do no harm' anderzijds) is essentieel. Inzicht en ervaring dient te worden verkregen in het voeren van en begeleiden na 'slecht nieuws' en andere gesprekken met psychosociale gevolgen voor de patiënt. Naast verdere ervaring in de patiëntenzorg dient hij/zij kennis te maken met datamanagement, protocolontwikkeling en -management, de principes van klinisch vergelijkend onderzoek en statistiek.

Gedurende de gehele periode dient de internist in opleiding voor het aandachtsgebied te participeren in multidisciplinaire werkgroepsbesprekingen, refereerbijeenkomsten en researchbesprekingen van de opleidingsafdeling bij te wonen en aan consulten op overige afdelingen deel te nemen, zowel klinisch als poliklinisch. Verder dient hij/zij bovendien deel te nemen aan de regionale consultfunctie van het Integraal Kankercentrum en de bijeenkomsten van tumorwerkgroepen van het Integraal Kankercentrum bij te wonen.

3.3.2 Verdiepingsstage (zes maanden)

Deze stage kan naar keuze worden besteed aan een onderdeel van de medische oncologie. Dit kan zijn: immunotherapie, palliatieve zorg, lange termijn effecten van behandeling, adolescenten oncologie, geriatrische oncologie, enz. Delen van deze stage kunnen elders gedetacheerd worden doorgebracht.

3.3.3 Vereisten voor de gecombineerde registratie voor de aandachtsgebieden Medische Oncologie en Hematologie

Deze combinatie bestaat ten minste uit:

- het basispakket Medische Oncologie (18 maanden, zie 3.3.1)
- het basispakket Hematologie (18 maanden, zie Opleidingseisen Hematologie)

3.3.4 Klinisch onderzoek en geaccrediteerd onderwijs

Gedurende het opleidingsprogramma dient aandacht te worden besteed aan klinisch onderzoek in de Medische Oncologie. De internist-medisch oncoloog in opleiding dient een wetenschappelijk artikel te schrijven of een voordracht te houden voor een wetenschappelijke vereniging. Minimaal vijf dagen per jaar dient geaccrediteerd 'oncologisch onderwijs' te worden genoten in de vorm van geaccrediteerde scholing. Aantoonbare aanwezigheid op de jaarlijkse nascholingscursus Medische Oncologie en de themadagen van de Nederlandse Vereniging voor Medische Oncologie (NVMO) is verplicht om in aanmerking te komen voor registratie. De jaarlijkse congressen van de European Society for Medical Oncology (ESMO) en de American Society for Clinical Oncology (ASCO) worden sterk aanbevolen.

N.B. De onderdelen van het opleidingsprogramma dienen in principe in een aaneengesloten periode te worden afgewerkt. Programmaonderdelen kunnen worden gesplitst of gecombineerd, mits de duur en zwaarte overeenkomt met het hierboven gestelde. Bij voorkeur dient de klinische stage gelijk op te gaan dan wel vooraf te gaan aan de stage poliklinische werkzaamheden. Wanneer betrokkene een promotieonderzoek doet binnen de Medische Oncologie, kunnen de stages worden verdeeld over een langere periode.

4. Opleiding en staf

4.1 De opleidingsafdeling

De opleidingsafdeling dient te beschikken over bedden voor oncologische zorg en polikliniek faciliteiten. De afdeling dient een vaste relatie te hebben met een afdeling voor radiotherapie en de afdelingen voor oncologisch-chirurgische behandelingen. De afdeling onderhoudt contacten met laboratoria waar histologische, immunologische, cytogenetische en moleculair-biologische diagnostiek en onderzoek plaats vindt. De afdeling dient te beschikken over een bibliotheek waarin zich een aantal standaardwerken en wetenschappelijke tijdschriften op het gebied van de Medische Oncologie en Hematologie bevindt. Het ziekenhuis beschikt over goed toegankelijke aansluitingen voor educatief gebruik van internet. Er dienen ten minste maandelijks literatuurbesprekingen/ refereeravonden plaats te vinden ten einde aan de eindtermen van de opleiding in het aandachtsgebied Medische Oncologie te voldoen. De afdeling participeert actief in klinische trials. Het betreffende ziekenhuis heeft opleidingsbevoegdheid in de Interne Geneeskunde. De afdeling heeft de mogelijkheid om een deel van het opleidingsprogramma uit te voeren in samenwerking met een geaffilieerd opleidingsziekenhuis.

4.2 De staf

De opleidingsafdeling wordt geleid door een in het aandachtsgebied geregistreerde internist-oncoloog. Verder dienen er minstens drie andere internisten met medische oncologie als aandachtsgebied aanwezig te zijn. De stafleden stellen degene die in opleiding is in staat de eindtermen van de opleiding te bereiken, waarbij op gezette tijden de voortgang wordt beoordeeld. De stafleden publiceren in erkende vaktijdschriften en bezoeken regelmatig congressen en bijeenkomsten op het gebied van de Medische Oncologie.

5. Erkenning van de opleiding

Een afdeling Medische Oncologie kan worden erkend als opleidingsafdeling voor het aandachtsgebied Medische Oncologie binnen de Interne Geneeskunde indien is voldaan aan de eisen genoemd onder 4.1 en 4.2. De erkenning dient te worden aangevraagd bij het Bestuur van de Nederlandsche Internisten Vereniging (NIV) en wordt verleend door het Concilium Medicinae Internae op advies van de Sectie Hematologie en Medische Oncologie van de NIV. Drie maanden voor de visitatie van de opleiding Interne Geneeskunde wordt de opleiding in het aandachtsgebied gevisiteerd door twee leden van de Sectie Hematologie en Medische Oncologie en één lid van het Concilium. Het advies van de visitatiecommissie wordt ter beoordeling voorgelegd aan het Concilium Medicinae Internae, die de erkenning verleent. De Sectie Hematologie en Medische Oncologie bestaat uit de academische opleiders Medische Oncologie en Hematologie en ten minste één perifere internist-oncoloog en één perifere internist-hematoloog.

6. Registratie, diploma's, toetsing

De registratie als internist met het aandachtsgebied Medische Oncologie of de gecombineerde aandachtsgebieden Medische Oncologie en Hematologie binnen de Interne Geneeskunde kan binnen twee jaar na beëindiging van de opleiding in het (laatst gevolgde) aandachtsgebied worden verleend aan de internist die aan het opleidingsprogramma, zoals omschreven in paragraaf 3 van de opleidingseisen voor het aandachtsgebied Medische Oncologie of de gecombineerde aandachtsgebieden Medische Oncologie en Hematologie van de Interne Geneeskunde, heeft voldaan. Hij/zij dient zich bij aanvang van de opleiding bij de Sectie

Hematologie en Medische Oncologie van de NIV te hebben aangemeld middels het daarvoor bestemde aanmeldingsformulier. Na beëindiging van de opleiding dienen zowel door de opleider als de in het aandachtsgebied opgeleide internist de daarvoor bestemde formulieren te worden ingevuld teneinde registratie in het aandachtsgebied bij de NIV aan te kunnen vragen.

De erkenning wordt verleend door de NIV op advies van de Sectie Hematologie en Medische Oncologie, nadat de opleider Medische Oncologie (en Hematologie, indien van toepassing) heeft verklaard dat de eindtermen van de opleiding in het aandachtsgebied in voldoende mate zijn bereikt. Het verdient aanbeveling om een schriftelijke toets zoals het ESMO-examen af te leggen. Dit kan nadat men lid van de ESMO (European Society for Medical Oncology) is geworden. Inschrijving vindt plaats in een register van de NIV, dat door de NIV wordt aangelegd en bijgehouden. Als bewijs van inschrijving wordt aan de internist met het aandachtsgebied Medische Oncologie of Medische Oncologie/Hematologie een certificaat verstrekt. De registratie wordt iedere vijf jaar hernieuwd door de NIV na beoordeling door de Sectie Hematologie en Medische Oncologie of wordt voldaan aan de voorwaarden omschreven onder punt 7. Aan de (her)registratie zijn geen kosten verbonden, wel is lidmaatschap van de NIV vereist.

7. Herregistratie en nascholing

Een internist *met erkenning* in het aandachtsgebied Medische Oncologie of de gecombineerde aandachtsgebieden Medische Oncologie en Hematologie blijft opgenomen in het register wanneer aan de volgende punten wordt voldaan:

Hij/zij is werkzaam in een centrum met voldoende poliklinische en klinische faciliteiten voor diagnostiek en behandeling van patiënten met oncologische (en hematologische) ziekten.

1. Hij/zij is werkzaam in een centrum waarvan de afdelingen radiotherapie, pathologie en chirurgie actief de ontwikkelingen binnen de Medische Oncologie (en Hematologie) volgen en deelnemen aan landelijk overleg.
2. Hij/zij heeft blijk gegeven van voldoende nascholingsactiviteiten in de Medische Oncologie (en Hematologie). Naast het volgen van postacademisch onderwijs is hier te denken aan het bijwonen van refereerbijeenkomsten in universitaire opleidingsklinieken of het bijvoorbeeld eenmaal per vijf jaar gedurende enkele dagen weer actief participeren in een universitaire opleidingskliniek.
3. Om voor herregistratie in het aandachtsgebied in aanmerking te komen, dient men ingeschreven te zijn als internist in het Medisch Specialisten Register en bovendien minimaal aan de volgende criteria te voldoen:
 - ten minste 28 uur per jaar geaccrediteerde nascholing in het aandachtsgebied. Voor het gecombineerde aandachtsgebied geldt 20 uur per jaar geaccrediteerde nascholing in het aandachtsgebied hematologie en 20 uur per jaar geaccrediteerde nascholing in het aandachtsgebied oncologie
 - ten minste 12 patiëntgebonden uren per week werkzaam in het aandachtsgebied (Oncologie)
 - Voor het gecombineerde aandachtsgebied geldt ten minste 10 patiëntgebonden uren per week werkzaam in het aandachtsgebied Hematologie en 10 patiëntgebonden uren per week werkzaam in het aandachtsgebied Oncologie.
 - participatie aan ten minste één IKC tumorwerkgroep.

<http://www.internisten.nl/home/aandachtsgebieden/medische-oncologie>